

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

7.9.2023

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö 30.6.2023 (VN/2935/2020-MMM-78)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto luonnoksesta Suomen ja Norjan väliseksi Tenojoen vesistön kalastussäännöksi ja sen allekirjoittamisesta.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyynnön aineistoon: Muistio Suomen ja Norjan välisen Tenojoen vesistön kalastussäännön allekirjoittamisesta ja Tenojoen vesistön kalastussääntö. SVK lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

TAUSTAA

Lausuntopyynnön liitteenä olevan [muistion](#) mukaan Suomen ja Norjan välisen rajajoen Tenon kalastusta säädellään kalastussopimuksella (SopS 41–42/2017). Kalastussopimuksen liitteenä oleva Tenojoen vesistön kalastussääntö sisältää käytännön määräykset kalastuksen järjestämisestä rajajokialueella. Kalastussääntö on määräaikainen. Kalastussopimuksen 5 artiklan mukaan kalastussääntö on voimassa viisi vuotta sopimuksen voimaantulosta. Kalastussäännön voimassaolo jatkuu siitä eteenpäin aina seitsemän vuotta kerrallaan, paitsi jos toinen osapuolista aiemmin esittää sen muuttamista. Nykyinen kalastussääntö on tullut voimaan vuonna 2017.

Neuvottelut Suomen ja Norjan välisen kalastussäännön uudistamisesta käynnistyivät vuonna 2020. Neuvottelujen yleisenä tavoitteena oli kalastussäännön uudistaminen siten, että Tenon sopimuksen ensisijainen tavoite lohikantojen tilan elpymisestä ei vaarannu, eikä muutoksilla heikennettäisi eri kalastajaryhmien asemaa. [Neuvoteltu uusi kalastussääntö](#) sisältäisi elementtejä kalastuksen säätelyyn tulevaisuudessa, kuten mahdollisuuden saaliskiintiöiden käyttöön. Lohikantojen elvyttämisen edellytykset nousivat keskeisimmäksi kysymykseksi uudessa kalastussäännössä.

Tenon lohikantojen huonon tilanteen takia lohen kalastusta esitetään säädeltäväksi portaittain, lohikantojen elpymisen ja eri lohikantojen Tenojoen pääuoman vaellusajankohtien mukaan. Suomen ja Norjan yhteinen Tenon lohikantojen seuranta- ja tutkimusryhmä päivittää vuosittain arvion eri lohikantojen todennäköisyydestä kutukantatavoitteen saavuttamiseksi neljän edellisen vuoden tulosten perusteella. Lohenkalastus voitaisiin uudistetun kalastussäännön mukaan rajoitetusti avata, kun kalastuskaudella on vähintään kaksi viikkoa, jolloin heikoimpaan punaiseen lohikannan tilaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien lohikantojen lohien määrä on alle 20 % kyseisellä viikolla Tenon pääuomassa tavattavista lohista. Pyydettyväksi sallittu lohimäärä määräytyisi lohikantojen seurannan perusteella

vuosittaisissa neuvotteluissa sovittavan kiintiön mukaan. Kalastukseen liittyisi myös saaliiksi otettavien lohien kokorajoituksia, ensimmäisessä vaiheessa saaliiksi saisi ottaa vain yhden merivuoden lohia ja suuremmat lohet tulisi vapauttaa. Lohen kalastusmahdollisuuksia laajennettaisiin, kun heikoimpaan punaiseen lohikannan tilaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien lohikantojen lohien määrä on alle 10 % kyseisellä viikolla Tenon pääuomassa tavattavista lohista. Lohikantojen tilan salliessa kalastusta avattaisiin laajemmin.

Muiden kalalajien, kuin lohien kalastusta koskevilla kalastusmääräysten muutoksilla on pyritty osaltaan lieventämään lohienkalastuksen voimakkaiden rajoitusten haitallisia vaikutuksia sallimalla muiden lajien kalastusta laajemmin kuin vuoden 2017 kalastussäännössä. Aiemmin loheen rinnastetun taimenen kalastus olisi sallittu jatkossa muun kalan pyyntiin tarkoitetuilla ehdoilla.

Matkailukalastajia varten kalastussäännössä on määritelty kevyillä perhokalastusvälineillä käytettävä vapakalastuslupa muiden lajien kuin lohien pyyntiin.

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

Tutkimusten mukaan Tenojoen vesistöön nousevat lohikannat ovat edelleen heikossa tilassa. Tenon lohikannoissa on tapahtunut lohien rauhoituksen (2021-2023) myötä toistaiseksi lievää myönteistä kehitystä. Biologisen neuvonannon mukaan lohikannat eivät kestä vielä kalastuksen lisäämistä.

Kalastussäännön luonnoksessa Tenon lohikantojen suojelemiseksi esitetty sääntely on varsin monimutkainen tutkittuun tietoon perustuva kokonaisuus. Säännön laatimisessa on käytetty myös paikallista tietämystä esimerkiksi meritaimenen kalastusalueiden suunnittelussa. SVK kannattaa tieteellisen neuvonannon hyödyntämistä kalastuksen ohjauksen suunnittelussa.

Ulkopaikkakuntalaisille vapakalastajille on ollut normaalitilanteessa ennen lohien rauhoitusta myynnissä Suomen puolelle Tenojokea yhteensä 5500 rantakalastuslupaa ja 5500 venekalastuslupaa kalastuskauden aikana. Kalastussäännön luonnoksessa uutena lupamuotona on ”Muiden lajien kalastuslupa”. Muiden lajien kuin lohien ja merinieriän pyyntiin oikeuttavien lupien määräksi säädettäisiin 12000 lupaa, joista puolet, 6000 lupaa, tulisivat myyntiin Suomen puolelle. Ulkopaikkakuntalaisten kalastusmahdollisuudet pysyisivät edelleen myytävien kalastuslupien määrän osalta huomattavasti aiempaa pienempinä. Vene- ja rantakalastuslupien määrät päätettäisiin vuosittain lohikantojen tilan mukaan ja niiden saannissa paikallisilla kalastajilla ja kalastusoikeuden haltijoilla olisi etuoikeus. Lohen kalastuksen salliminen edes pienimuotoisesti edellyttäisi lohikantojen elpymistä. Matkailukalastajille myytäisiin lupia lohien kalastukseen vain lohikantojen vahvistuttua merkittävästi nykyisestä. Kalastuslupiin voitaisiin liittää alle 16-vuotiaiden kalastuksen mahdollistavia lapsilupia, joita ei laskettaisi mukaan myytävien lupien kiintiöön.

Esitetyt kalastussäännön muutokset mahdollistaisivat ulkopaikkakuntalaisille kalastusmatkailijoille (matkailukalastajille) Tenojoella tulevana kautena esimerkiksi harjuksen, siian, meritaimenen ja kyttyrälohen kalastuksen. ”Muiden lajien kalastusluvalla” saisi kalastaa ainoastaan perinteisin perhokalastusvälinein (perhovapa ja perhosiima), poikkeuksena alle 16-vuotiaat, joille sallittaisiin heittovapa ja perhokoho. Kalastuksessa sallittuja välineitä koskisivat muun muassa seuraavat säädökset: perhokalastusvälineiden maksimi luokitus AFTM 6 (#6), vain kelluva perhosiima, vain yksihaarainen koukku, suurin koukkukoko numero 8, putkiperhojen käyttö kielletty, perhojen ja perukkeen painottaminen kielletty, perukkeen (perukesiiman) pään maksimi paksuus 0,25 mm.

Vapakalastuksen kalastuskaudeksi esitetään ulkopaikkakuntalaisille 10.6.-10.8. Lisäksi ulkopaikkakuntalaisten vapakalastus olisi sallittua 11.-20.8. meritaimenen kalastukseen erikseen rajatuilla alueilla. Yleiseen viikkorauhoitukseen sunnuntaista kello 19 maanantaihin kello 19 ei esitetä muutoksia.

Säännön 3§ *rajajokiosuuden kalastajaryhmät* suomenkielisen version momentissa 1 määritellään suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat kalastajaryhmään 4), jolla on kaikista

rajajokiosuuden kalastajaryhmistä huonoimmat mahdollisuudet päästä kalastamaan lohta Tenojoen vesistöissä tulevina kausina. Muille kalastajaryhmille on uudessa säännössä esitetty pienimuotoisen lohen kalastuksen mahdollisuutta lohikantojen elpymässä vähäistä kalastusta kestäväälle tasolle. Lohen kalastuksen salliminen edellyttää uuden säännön mukaan lohikantojen tuottavan hyödynnettävää ylijäämää.

Säännön 3§ momentit 1 ja 2 on kirjoitettu suomeksi ja norjaksi päinvastaiseen järjestykseen, josta on syntynyt ilmeistä sekaannusta 5§ säädöksiin ainakin kohtaan 3), jonka viitaukset 3§ kalastajaryhmien osalta vaativat tarkistamista ja yhteensovittamista.

Säännön 5§ *lohenkalastuksen sääntely* ei mainita lainkaan 3§ 1. momentin kalastajaryhmää 4), eli suomalaisia ulkopaikkakuntalaisia kalastusmatkailijoita, vaikka pykälässä on kaikkien muiden 3§ määriteltyjen kalastajaryhmien osalta säädetty, missä vaiheessa lohikantojen elpymistä heillä on mahdollisuus päästä osallistumaan lohen kalastukseen Tenojoen vesistöissä. Suomalaisista ulkopaikkakuntalaista kalastusmatkailijoista poiketen norjalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat (3§ 2. mom ryhmä 3) saivat osallistua lohen kalastukseen 5§ kohtien 3) ja 4) mukaan. Kalastussäännön sisältöä tulee muuttaa kalastussäännön 5§ kaikkiin kieliversioihin siten, että myös suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat (suomenkielisen version 3§ 1 mom ryhmä 4), norjankielisen version 3§ 2 mom ryhmä 4) tulee selkeästi kirjata 5§ kohtaan 4). Muutoin suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat jäävät ilman sääntöön kirjattua lohen kalastusmahdollisuutta.

Sivujokien suualueille esitetään kalastuskieltoalueita, joiden lisäksi kalastus olisi kiellettyä Yläkönkäällä (Borsejohka – Levajoen suu) ja Alakönkäällä (Alaköngäs – Bildám).

SVK PITÄÄ TENOJOEN LOHIKANTOJEN ELVYTTÄMISTÄ TÄRKEÄNÄ

SVK pitää tutkittuun tietoon perustuvaa kalastuksen säätelyä tarpeellisena ja kannattaa Tenon lohikantoihin kohdistuvan kalastuksen väliaikaisen rajoittamisen jatkamista kantojen elvyttämiseksi. SVK korostaa kalastuksen rajoitustoimissa tasapuolisuutta kaikkien kalastajaryhmien ja eri pyydysten välillä.

- Kalastussäännön uudistuksessa otettaisiin Tenojoen vesistöissä käyttöön ensimmäistä kertaa mahdollisuus asettaa saaliskiintiöitä ja alamitan lisäksi ylämitta kalastuksen säätelytoimenpiteinä. SVK on vuosia ehdottanut näiden ottamista käyttöön ja kannattaa esitystä.
- Alle 16-vuotiaille maksuttomien kalastuslupien myöntäminen huoltajan kanssa saman lupaan liitettäväksi on kiitettävä ratkaisu, joka edistää lasten ja nuorten kalastusharrastusta.
- Ulkopaikkakuntalaisten kalastuskauden pidentäminen ajalle 10.6.-10.8. koko rajajokiosuudella ja 11.-20.8. meritaimenen vapakalastukseen erikseen rajatuilla alueilla jatkaa positiivisesti kalastusmatkailijoiden kalastuskauden pituutta.

SVK esittää Tenojoen vesistön kalastussäännön luonnoksesta seuraavaa:

- Uudistetun kalastussäännön säädökset eivät kohtele rajajokiosuuden eri kalastajaryhmiä tasapuolisesti. Saamelaiden ja paikallisten oikeudet lohen kalastukseen on asetettu kaikkien muiden kalastajaryhmien yläpuolelle. Ulkopaikkakuntalaisten kalastusmatkailijoiden mahdollisuudet kalastaa lohta Tenojoen vesistöissä ovat kalastussäännön luonnoksessa kaikista heikoimmat. Lohikantojen suojelun ja elvyttämisen näkökulmasta saaliiksi otetun lohen merkitys lohikannoille on sama, olipa sen pyydystäjä saamelainen, muu paikallinen tai ulkopaikkakuntalainen kalastaja. Ulkopaikkakuntalaisia kalastusmatkailijoita ei tule pitää muita kalastajaryhmiä heikommassa asemassa.

- Lisätään säännön suomenkieliseen versioon 5§ kohtaan 4) suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat: *4) Lohikantojen tilan niin salliessa osapuolten vastuuviranomaiset voivat sallia kalastuksen laajemmin kuin mitä edellä 3 kohdassa on määrätty sekä sallia sen 3 §:n 1 momentin kohdissa 2 ja 4, sekä 2 momentin kohdassa 3 tarkoitetuille ulkopaikkakuntalaisille.* Vastaava sisällön korjaus tehdään kaikkiin kieliversioihin.
- Tarkastetaan 5§ kohdan 3) sisällön oikeellisuus ja lisätään 5§ kohtaan 3) suomenkieliseen versioon suomalaiset ulkopaikkakuntalaiset kalastusmatkailijat (3§ 1 mom ryhmä 4), jos norjalaisille ulkopaikkakuntalaisille kalastusmatkailijoille säädetään samassa kohdassa oikeus osallistua lohen kalastukseen. Suomalaisilla ja norjalaisilla ulkopaikkakuntalaisilla kalastusmatkailijoilla tulee olla samantasoiset oikeudet kirjattuina kalastussääntöön.
- Sivujokien suualueiden kalastuskiellot vavalla tapahtuvan rantakalastuksen osalta eivät ole välttämättä tarpeellisia lohen vapakalastuksen ollessa kokonaan kielletty. Sivujokien suualueet ovat vanhastaan suosittuja kohteita myös harjuksenkalastukseen. Kalastuskieltoalueiksi esitetyt Borsejohka – Levajoen suu väli ja Alaköngäs-Bildám väli eivät ole lohen kalastuksen ollessa kiellettyä välttämättä tarpeellisia. Esitetty kalastuskieltoalue Borsejohka – Levajoen suu on pituudeltaan noin yhdeksän kilometriä ja kooltaan ylimitoitettu. Yläköngään mahdolliseksi kieltoalueeksi riittäisi maastoon merkitty viehekalastusalue. Ylimitoitettu kieltoalue haittaa harjuksen kalastusta alueella ja heikentää kalastusmatkailun ja majoituspalveluita tarjoavien yritysten toimintamahdollisuuksia entisestään.
- Sallitaan ”Muiden lajien kalastuksessa” käytettävien perhojen painottaminen, jolloin perhot vastaisivat harjuksen perhokalastuksessa nykyisin yleisesti käytössä olevia perhoja.
- ”Muiden lajien kalastuslupien” hinnoittelusta tulevilla kalastuskausilla ei ole saatavissa tietoja. SVK:n näkemyksen mukaan Muiden lajien kalastuslupien hinnoittelun tulee olla kohtuullisella tasolla ja hintojen huomattavasti pienemmät, kuin lohiluvista perityt hinnat. Kohtuullinen hintataso olisi 10-20 euroa vuorokausiluvasta henkilöä kohden.
- SVK edellyttää kalastussäännön tarkistamista mainituilta osin ennen allekirjoitusta.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Petter Nissén (valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja